

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7199/2552

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1673, ป.พ.พ. มาตรา 1755, ป.พ.พ. มาตรา 1620, ป.พ.พ. มาตรา 1754, ป.พ.พ. มาตรา 138, ป.พ.พ. มาตรา 182, ป.พ.พ. มาตรา 1599

ย่อ / หลักกฎหมาย

ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อ จ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินนั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจาก ข. ทุกคนโดยให้บุตรของ ข. ทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินนี้เท่ากัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินให้แก่จำเลยโดยเหตุนี้ เมื่อ จ. ผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรมซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มีเพียงตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินได้ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินจะต้องตกทอดได้แก่โจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นบุตร ข. เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่ จ. ผู้ทำพินัยกรรมระบุให้พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลังทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้องถือว่านับแต่ จ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลยมีผลนั้นก็จะมีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินจนตลอดชีวิตของจำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรมซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะ ป.พ.พ. มาตรา 1755 รับรองสิทธิของบุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ จำเลยไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินมาเป็นของตนเนื่องจากบ้านและที่ดินเป็นทรัพย์สินมรดกที่เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินตกทอดได้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะจำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินจึงมิใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมอันจะตกทอดแก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามป.พ.พ.มาตรา 1620

คำพิพากษา

โจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นเลขที่ 38 พร้อมที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ซอยมหาดไทย 1 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร จากที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้กลับสู่สภาพเดิม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยให้การ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนเพิกถอนการโอนมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พร้อมบ้านเลขที่ 38 (106/6) ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินดังกล่าวกลับมาเป็นชื่อนางแฉล้ม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ให้

จำเลยใช้คำอุทธรณ์นิยามแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 7,500 บาท จำเลย
อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับเป็นว่า ให้ยกฟ้อง คำอุทธรณ์นิยามทั้งสองศาลให้เป็นพับ
โจทก์ทั้งสามฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...ข้อเท็จจริงรับกันฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า นางแฉล้ม
เจ้ามรดกมีบุตรสามคน คือ นายฉัตรชัย นายชื่นฉันทน์ และจำเลย ส่วนโจทก์ทั้งสามเป็นบุตรของนาย
ฉัตรชัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2519 นางแฉล้มได้ทำพินัยกรรมแบบเขียนด้วยมือตนเองทั้งฉบับไว้
ตามหนังสือพินัยกรรมเขียนเองมีข้อความแสดงเจตนาเพื่อตายว่า เมื่อนางแฉล้มถึงแก่ความตาย
แล้ว ให้บรรดาทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วหรือที่จะเกิดมีขึ้นอีกในภายหน้าตกทอดให้แก่บุคคลต่าง ๆ โดยมี
สาระสำคัญอยู่ในพินัยกรรม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งมีข้อความดังนี้ "ข้อ 1. บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่
ในที่ดินโฉนดหมายเลขที่ 29172 และเลขที่ดิน 1543 ในซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบล
วังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เมื่อข้าพเจ้าตาย
แล้ว ขอยกทั้งตัวบ้านและที่ดินดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ ให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่นางชูโฉม
ให้มีอำนาจเข้าครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิตของนางชูโฉม แต่ถ้านางชูโฉม ได้ถึงแก่
ความตายลงเมื่อใดแล้วต้องให้บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่ลูกที่เกิดจาก
นายฉัตรชัย ซึ่งเป็นบุตรชายของข้าพเจ้านั้น ถ้านายฉัตรชัย มีลูกกี่คนก็ตามก็ให้ได้รับกรรมสิทธิ์
บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ร่วมกันทุก ๆ คน โดยมีส่วนกรรมสิทธิ์เท่ากันทุกคนด้วย ข้อ 2. เงินของ
ข้าพเจ้าที่มีอยู่ในธนาคารทั้งสิ้น ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม ไว้ใช้สอยเพียง
ตลอดเวลาที่นางชูโฉมยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ถ้านางชูโฉม ตายก่อนข้าพเจ้าเมื่อใด ต้องให้เงินที่
ข้าพเจ้าได้ให้ไว้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม นั้น กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้าทันที ถ้าหาก
ข้าพเจ้าตายก่อนแล้วนางชูโฉม ตายลงภายหลังและถ้าเงินสินส่วนตัวที่ข้าพเจ้าให้ไว้ใช้นั้นยังใช้สอย
ไม่หมด ยังมีเหลืออยู่เท่าใด ก็ต้องให้เงินสินส่วนตัวที่เหลืออยู่นั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่หลานของ
ข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูกที่เกิดจากบุตรชายของข้าพเจ้าคือ ลูกของนายฉัตรชัยทุกคนกับลูกของนายชื่น
ฉันทน์ทุกคน ซึ่งจะมีทั้งหมดกี่คนก็ตาม ให้ได้รับกรรมสิทธิ์เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชู
โฉมที่เหลืออยู่ในธนาคาร เมื่อนางชูโฉม ตายแล้วนั้นนำมาแบ่งเฉลี่ยให้หลานของข้าพเจ้าเท่า ๆ กัน
ทุกคนด้วย ตามที่ข้าพเจ้าได้มีบันทึกเงื่อนไขต่อท้ายบัญชีเงินฝากแนบติดไว้ ซึ่งได้มอบให้ผู้จัดการ
ธนาคารที่รับฝากเงินนั้นเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานด้วยแล้ว" หลังจากที่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่
ความตายแล้ว จำเลยได้นำหนังสือบอกสละมรดกของนายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทน์ไปแสดงต่อ
เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทตาม
พินัยกรรมเป็นของจำเลย และได้ความตามถ้อยคำสำนวนในคดีด้วยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นกำหนด
ประเด็นพิพาทในชั้นชี้สองสถานว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือของจำเลย และ
คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความหรือไม่ และศาลชั้นต้นได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีตามประเด็น
พิพาทที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมจำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียน
โอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน และจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทน
โจทก์ทั้งสาม จำเลยไม่มีสิทธิยกอายุความมรดกขึ้นยันโจทก์ทั้งสามได้ จึงพิพากษาให้โจทก์ทั้งสาม
เป็นฝ่ายชนะคดี แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีเพียงประเด็นเดียวว่า โจทก์ทั้งสามมิได้ใช้สิทธิเรียกร้อง
ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมโดยปล่อยเวลาให้ล่วงพ้นไปนับแต่นางแฉล้มถึงแก่ความตายเกิน 10 ปี
แล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 จำเลยเป็น
ทายาทของเจ้ามรดกย่อมยกอายุความตามบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นต่อสู้ได้ จึงพิพากษากลับให้
ยกฟ้อง คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่า คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความ

แล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง ข้อ 1. มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อนาง แฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินพิพาทคือบ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดิน โฉนดเลขที่ 29172 เลขที่ดิน 1543 ซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและ สิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตาย ลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินดังกล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจากนายฉัตรชัย ทุกคน โดยให้บุตรของนายฉัตรชัยทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินดังกล่าวนี้เท่ากัน ซึ่งจะ เห็นได้ว่า ข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทให้แก่ จำเลย เพียงแต่ให้สิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินตลอดชีวิตแก่จำเลยเท่านั้น โดยเหตุนี้เมื่อนางแฉล้ม ผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรม ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มี เพียงตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดิน พิพาทได้ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทจะต้องตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสาม ซึ่งเป็นบุตรของนายฉัตรชัยเมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่นางแฉล้มผู้ทำ พินัยกรรมระบุให้พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้อง ถือว่า นับแต่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลย มีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทจนตลอดชีวิตของ จำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรม ซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้น ต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1755 รับรองสิทธิของ บุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิ ของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ที่จำเลยอ้างว่าคดี ของโจทก์ทั้งสามขาดอายุความฟังไม่ขึ้น เมื่อผลแห่งการวินิจฉัยในประเด็นเรื่องอายุความเป็นดังนี้ คดีจึงมีประเด็นพิพาทตามอุทธรณ์ของจำเลยประการต่อมาว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ ทั้งสามหรือของจำเลยซึ่งศาลอุทธรณ์ยังมีได้วินิจฉัยมา แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปเสียทีเดียว โดยไม่จำต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก่อน โดยประเด็นข้อนี้ เห็นว่า ไม่ว่าข้อเท็จจริง จะเป็นดังที่จำเลยกล่าวอ้างในอุทธรณ์ว่า นายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทต่างเต็มใจและสมัครใจไม่ขอ รับมรดกอันเป็นการสละมรดกและไม่คัดค้านการยื่นขอรับมรดกของจำเลยหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มี สิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตนได้ เนื่องจากบ้านและที่ดินพิพาท เป็นทรัพย์สินมรดกที่นางแฉล้มเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่ เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินพิพาทตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะ จำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินพิพาทจึงมิใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมอันจะตกทอด แก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 ได้ ที่ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกา ของโจทก์ทั้งสามฟังขึ้น พิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งสามศาลให้เป็นพับ ดูฉบับย่อฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่

7199/2552 นายวิชณารักษ์ บุญส่ง กับพวกโจทก์นางชูโฉม บุญส่งหรือตราเดชจำเลย ป.พ.พ. ม. 1620, ม. 1673, ม. 1674 วรรคสอง, ม. 1755 ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อ จ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินนั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจาก ข. ทุกคน โดยให้บุตรของ ข. ทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินนี้เท่ากัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินให้แก่จำเลยโดยเหตุนี้ เมื่อ จ. ผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรมซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มีเพียงตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินได้ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินจะต้องตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นบุตร ข. เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่ จ. ผู้ทำพินัยกรรมระบุให้พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้องถือว่านับแต่ จ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลยมีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินจนตลอดชีวิตของจำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรมซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะ ป.พ.พ. มาตรา 1755 รับรองสิทธิของบุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ จำเลยไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินมาเป็นของตนเนื่องจากบ้านและที่ดินเป็นทรัพย์สินมรดกที่เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะจำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินจึงมิใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมอันจะตกทอดแก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามป.พ.พ. มาตรา 1620 โจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นเลขที่ 38 พร้อมที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ซอยมหาดไทย 1 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร จากที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้กลับสู่สภาพเดิม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยให้การขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนเพิกถอนการโอนมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พร้อมบ้านเลขที่ 38 (106/6) ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินดังกล่าวกลับมาเป็นชื่อนางแฉล้ม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 7,500 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับเป็นว่า ให้ยกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ทั้งสามฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...ข้อเท็จจริงรับกันฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า นางแฉล้มเจ้ามรดกมีบุตรสามคน คือ นายฉัตรชัย นายชื่นฉันท์ และจำเลย ส่วนโจทก์ทั้งสามเป็นบุตรของนายฉัตรชัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2519 นางแฉล้มได้ทำพินัยกรรมแบบเขียนด้วยมือตนเองทั้งฉบับไว้ตามหนังสือพินัยกรรมเขียนเองมีข้อความแสดงเจตนาเพื่อตายว่า เมื่อนางแฉล้มถึงแก่ความตายแล้ว ให้บรรดาทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วหรือที่จะเกิดขึ้นอีกในภายหน้าตกทอดให้แก่บุคคลต่าง ๆ โดยมี

สาระสำคัญอยู่ในพินัยกรรม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งมีข้อความดังนี้ "ข้อ 1. บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินโฉนดหมายเลขที่ 29172 และเลขที่ดิน 1543 ในซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองกลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เมื่อข้าพเจ้าตายแล้ว ขอยกทั้งตัวบ้านและที่ดินดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่นางชูโฉม ให้มีอำนาจเข้าครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิตของนางชูโฉม แต่ถ้านางชูโฉมได้ถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้วต้องให้บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่ลูกที่เกิดจากนายฉัตรชัย ซึ่งเป็นบุตรชายของข้าพเจ้านั้น ถ้านายฉัตรชัย มีลูกก็คนก็ตามก็ให้ได้รับกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ร่วมกันทุก ๆ คน โดยมีส่วนกรรมสิทธิ์เท่ากันทุกคนด้วย ข้อ 2. เงินของข้าพเจ้าที่มีอยู่ในธนาคารทั้งสิ้น ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม ไว้ใช้สอยเพียงตลอดเวลาที่นางชูโฉมยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ถ้านางชูโฉม ตายก่อนข้าพเจ้าเมื่อใด ต้องให้เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้ไว้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม นั้น กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้าทันที ถ้าหากข้าพเจ้าตายก่อนแล้วนางชูโฉม ตายลงภายหลังและถ้าเงินสินส่วนตัวที่ข้าพเจ้าให้ไว้นั้นยังใช้สอยไม่หมด ยังมีเหลืออยู่เท่าใด ก็ต้องให้เงินสินส่วนตัวที่เหลืออยู่นั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่หลานของข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูกที่เกิดจากบุตรชายของข้าพเจ้าคือ ลูกของนายฉัตรชัยทุกคนกับลูกของนายชื่นฉันท์ทุกคน ซึ่งจะมีทั้งหมดกี่คนก็ตาม ให้ได้รับกรรมสิทธิ์เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉมที่เหลืออยู่ในธนาคาร เมื่อนางชูโฉม ตายแล้วนั้นนำมาแบ่งเฉลี่ยให้หลานของข้าพเจ้าเท่า ๆ กันทุกคนด้วย ตามที่ข้าพเจ้าได้มีบันทึกเงื่อนไขต่อท้ายบัญชีเงินฝากแนบติดไว้ ซึ่งได้มอบให้ผู้จัดการธนาคารที่รับฝากเงินนั้นเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานด้วยแล้ว" หลังจากที่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว จำเลยได้นำหนังสือบอกสละมรดกของนายฉัตรชัยและนายชื่นฉันท์ไปแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทตามพินัยกรรมเป็นของจำเลย และได้ความตามถ้อยคำสำนวนในคดีด้วยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นพิพาทในชั้นข้อสองสถานว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือของจำเลย และคดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความหรือไม่ และศาลชั้นต้นได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีตามประเด็นพิพาทที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมจำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน และจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสาม จำเลยไม่มีสิทธิยกอายุความมรดกขึ้นยันโจทก์ทั้งสามได้ จึงพิพากษาให้โจทก์ทั้งสามเป็นฝ่ายชนะคดี แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีเพียงประเด็นเดียวว่า โจทก์ทั้งสามมิได้ใช้สิทธิเรียกร้องตามข้อกำหนดในพินัยกรรมโดยปล่อยเวลาให้ล่วงพ้นไปนับแต่นางแฉล้มถึงแก่ความตายเกิน 10 ปีแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 จำเลยเป็นทายาทของเจ้ามรดกย่อมยกอายุความตามบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นต่อสู้ได้ จึงพิพากษากลับให้ยกฟ้อง คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่า คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความแล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง ข้อ 1. มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อนางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินพิพาทคือบ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 เลขที่ดิน 1543 ซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองกลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินดังกล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจากนายฉัตรชัยทุกคน โดยให้บุตรของนายฉัตรชัยทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินดังกล่าวนี้เท่ากัน ซึ่งจะ

เห็นได้ว่า ข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย เพียงแต่ให้สิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินตลอดชีวิตแก่จำเลยเท่านั้น โดยเหตุนี้เมื่อนางแฉล้มผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรม ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มีเพียงตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทได้ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทจะต้องตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสาม ซึ่งเป็นบุตรของนายฉัตรชัยเมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่นางแฉล้มผู้ทำพินัยกรรมระบุให้พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้องถือว่า นับแต่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลยมีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทจนตลอดชีวิตของจำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรม ซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1755 รับรองสิทธิของบุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ที่จำเลยอ้างว่าคดีของโจทก์ทั้งสามขาดอายุความฟังไม่ขึ้น เมื่อผลแห่งการวินิจฉัยในประเด็นเรื่องอายุความเป็นดังนี้คดีจึงมีประเด็นพิพาทตามอุทธรณ์ของจำเลยประการต่อมาว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือของจำเลยซึ่งศาลอุทธรณ์ยังมิได้วินิจฉัยมา แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปเสียทีเดียวโดยไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก่อน โดยประเด็นข้อนี้ เห็นว่า ไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นดังที่จำเลยกล่าวอ้างในอุทธรณ์ว่า นายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทต่างเต็มใจและสมัครใจไม่ขอรับมรดกอันเป็นการสละมรดกและไม่คัดค้านการยื่นขอรับมรดกของจำเลยหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตนได้ เนื่องจากบ้านและที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินมรดกที่นางแฉล้มเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินพิพาทตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะจำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินพิพาทจึงมิใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมอันจะตกทอดแก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 ได้ ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตนนั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของโจทก์ทั้งสามฟังขึ้น พิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลให้เป็นพับ(ธานีศ เกศพิทักษ์-บุญส่ง โพธิ์พุทธชัย-สิงห์พล ละอองมณี)แหล่งที่มาสำนักวิชาการแผนกหมายเลขคดีศาลฎีกาหมายเลขคดีศาลชั้นต้นหมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้นหมายเหตุสิทธิอาศัยและสิทธิเก็บกินเป็นทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา 138 และเป็นทรัพย์สินสิทธิตามมาตรา 1402 และมาตรา 1417 เงื่อนไข หมายถึงเหตุการณ์อันไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ในอนาคต ทั้งนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 182 ความตายเป็นสิ่งที่เกิดและมาถึงแน่นอนจึงไม่ใช่เงื่อนไขตามบทกฎหมายดังกล่าว แต่เป็นเงื่อนไขเวลาตาม 191 คดีนี้ผู้ตายทำพินัยกรรมให้จำเลยมีสิทธิอาศัยและสิทธิเก็บกินในบ้านและที่ดินแต่ถ้าจำเลยตายให้บ้านและที่ดินตกแก่บุตรทุกคนที่เกิดจาก ฉ. โจทก์ทั้งสามเป็นบุตร ฉ. ด้วย ดังนั้นเป็นพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเวลาตาม ป.พ.พ. มาตรา 1673

ประกอบมาตรา 191 มีใช้พินัยกรรมที่มีเงื่อนไขตามมาตรา 1673 และมาตรา 1674 ดังที่คำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเลขนี้วินิจฉัย เนื่องจากความตายไม่ใช่เหตุอันไม่แน่นอนว่าจะไม่เกิดในอนาคต ข้อกำหนดพินัยกรรมตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเลขนี้เป็นพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขสิ้นสุดสำหรับจำเลยตามมาตรา 1674 ประกอบมาตรา 191 วรรคสอง เมื่อจำเลยได้รับประโยชน์ตามพินัยกรรม ถือว่าเป็นผู้รับพินัยกรรม (ดังนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1416/2503 ประชุมใหญ่) จำเลยจึงเป็นทายาทตามมาตรา 1603 วรรคสามอันเป็นบุคคลตามมาตรา 1755 ที่จะยกอายุความตามมาตรา 1754 ขึ้นต่อสู้ได้ โจทก์ทั้งสามกับพี่น้องเป็นบุตรของ ณ. เป็นผู้รับพินัยกรรมที่มีเงื่อนไขเริ่มต้นตามมาตรา 1673 ประกอบมาตรา 191 วรรคหนึ่ง สิทธิเรียกร้องของโจทก์ทั้งสามกับพี่น้องที่จะเรียกร้องเอาบ้านและที่ดินอันเป็นมรดกของผู้ตายตามพินัยกรรมได้ก็ต่อเมื่อจำเลยตาย เมื่อจำเลยยังไม่ตาย สิทธิเรียกร้องของโจทก์ทั้งสามและพี่น้องที่จะเรียกร้องเอาบ้านและที่ดินตามมาตรา 1754 จึงยังไม่เริ่มนับ คดีของโจทก์ย่อมไม่ขาดอายุความ การที่โจทก์ทั้งสามฟ้องคดีขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินจากที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้กลับสู่สภาพเดิม (คือ มีชื่อเจ้ามรดกเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์) ถือได้ว่าเป็นการขอให้ศาลคุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ทั้งสามกับพี่น้องก่อนเงื่อนไขเวลาเริ่มต้น คือความตายของจำเลยจะมาถึงตามมาตรา 1675 ประกอบมาตรา 4 อันเป็นบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง โจทก์ทั้งสามจึงมีอำนาจฟ้อง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1516/2503 (ประชุมใหญ่) เจ้ามรดกทำพินัยกรรมยกที่ดินแถวและที่ดินให้โจทก์ (วัดมกุฏกษัตริยาราม) โดยให้ยายและมารดาของจำเลยมีอำนาจอยู่อาศัยและมีอำนาจให้เช่าเก็บผลประโยชน์จนตลอดชีวิต เมื่อเจ้ามรดกตายมารดาของจำเลยไปจดทะเบียนรับโอนที่ดินแถวและที่ดิน หลังจากนั้นมารดาของจำเลยทำพินัยกรรมยกที่ดินแถวและที่ดินให้จำเลยบางส่วน เมื่อมารดาของจำเลยตายโจทก์ฟ้องขอให้ถอนชื่อมารดาของจำเลยออกจากโฉนดที่ดินห้ามจำเลยและบริวารเกี่ยวข้อง จำเลยต่อสู้ว่าคดีขาดอายุความมรดก ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยว่าหลักกฎหมายที่ว่าเมื่อเจ้ามรดกตาย มรดกตกทอดแก่ทายาทนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 1599 วรรคสุดท้าย บัญญัติว่า ทายาทอาจเสียไปซึ่งสิทธิในมรดกโดยบทบัญญัติของกฎหมาย การที่มารดาของจำเลยแก่ชื่อที่ดินเป็นของมารดาของจำเลยจนกระทั่งมารดาของจำเลยตายก็เกิน 10 ปีแล้ว โจทก์ไม่เคยเข้าเกี่ยวข้องและตายพินัยกรรมของเจ้ามรดกนั้นมารดาของจำเลยก็ได้รับประโยชน์ตามพินัยกรรมอยู่ด้วย มารดาของจำเลยมิได้ถูกตัดมิให้รับมรดกของจำเลยเสียเลย สิทธิเรียกร้องของโจทก์ในฐานะผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดกก็ขาดอายุความตาม ป.พ.พ. 1754 วรรคท้าย จำเลยสืบสิทธิจากมารดาของจำเลย ย่อมยกอายุความอันเป็นประโยชน์ของมารดาของจำเลยขึ้นต่อสู้โจทก์ผู้รับพินัยกรรมของเจ้ามรดกได้ โจทก์มิได้ใช้สิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์ตามพินัยกรรมเสียในอายุความ โจทก์จึงหมดสิทธิเรียกร้องต่อไป คำพิพากษาศาลฎีกาประชุมใหญ่กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเลขนี้ เป็นการทำให้พินัยกรรมให้บุคคลบางคนมีสิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินตลอดชีวิตเหมือนกันต่างกันว่าพินัยกรรมตามฎีกาที่ประชุมใหญ่ไม่มีเงื่อนไขเวลา ส่วนฎีกาที่หมายเลขนี้มีเงื่อนไขเวลา คำพิพากษาศาลฎีกาประชุมใหญ่วินิจฉัยว่าผู้ได้รับสิทธิอาศัยและสิทธิเก็บกินตลอดชีวิตเป็นผู้รับพินัยกรรม (ทายาท) จำเลยซึ่งเป็นบุตรของบุคคลดังกล่าว จึงเป็นผู้สืบสิทธิตาม ป.พ.พ. มาตรา 1754 มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้เช่นกัน คำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเลขนี้ขัดกับคำพิพากษาศาลฎีกาประชุมใหญ่และคลาดเคลื่อนจากหลักกฎหมายดังที่กล่าวข้างต้น ผู้หมายเหตุเห็นด้วยในผลของคำพิพากษาศาลฎีกาที่หมายเลขนี้ แต่ไม่เห็นด้วยในเหตุตามที่อ้าง กิริติ กาญจนรินทร์คำพิพากษา: โจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนการ

จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นเลขที่ 38 พร้อมทั้งดินโฉนดเลขที่ 29172 ซอยมหาดไทย 1 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร จากที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้กลับสู่สภาพเดิม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยให้การ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนเพิกถอนการโอนมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พร้อมบ้านเลขที่ 38 (106/6) ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินดังกล่าวกลับมาเป็นชื่อนาง แฉล้ม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 7,500 บาท จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับเป็นว่า ให้ยกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ทั้งสามฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...ข้อเท็จจริงรับกันฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า นางแฉล้ม เจ้ามรดกมีบุตรสามคน คือ นายฉัตรชัย นายชินฉันท และจำเลย ส่วนโจทก์ทั้งสามเป็นบุตรของนายฉัตรชัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2519 นางแฉล้มได้ทำพินัยกรรมแบบเขียนด้วยมือตนเองทั้งฉบับไว้ตามหนังสือพินัยกรรมเขียนเองมีข้อความแสดงเจตนาเพื่อตายว่า เมื่อนางแฉล้มถึงแก่ความตายแล้ว ให้บรรดาทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วหรือที่จะเกิดมีขึ้นอีกในภายหน้าตกทอดให้แก่บุคคลต่าง ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ในพินัยกรรม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งมีข้อความดังนี้ "ข้อ 1. บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินโฉนดหมายเลขที่ 29172 และเลขที่ดิน 1543 ในซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เมื่อข้าพเจ้าตายแล้ว ขอยกทั้งตัวบ้านและที่ดินดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ ให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่นางชูโฉมให้มีอำนาจเข้าครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิตของนางชูโฉม แต่ถ้านางชูโฉม ได้ถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้วต้องให้บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่ลูกที่เกิดจากนายฉัตรชัย ซึ่งเป็นบุตรชายของข้าพเจ้านั้น ถ้านายฉัตรชัย มีลูกกี่คนก็ตกแก่ให้ได้รับกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ร่วมกันทุก ๆ คน โดยมีส่วนกรรมสิทธิ์เท่ากันทุกคนด้วย ข้อ 2. เงินของข้าพเจ้าที่มีอยู่ในธนาคารทั้งสิ้น ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม ไว้ใช้สอยเพียงตลอดเวลาที่นางชูโฉมยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ถ้านางชูโฉม ตายก่อนข้าพเจ้าเมื่อใด ต้องให้เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้ไว้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉมนั้น กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้าทันที ถ้าหากข้าพเจ้าตายก่อนแล้วนางชูโฉม ตายลงภายหลังและถ้าเงินสินส่วนตัวที่ข้าพเจ้าให้ไว้นั้นยังใช้สอยไม่หมด ยังมีเหลืออยู่เท่าใด ก็ต้องให้เงินสินส่วนตัวที่เหลืออยู่นั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่หลานของข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูกที่เกิดจากบุตรชายของข้าพเจ้าคือ ลูกของนายฉัตรชัยทุกคนกับลูกของนายชินฉันททุกคน ซึ่งจะมีทั้งหมดกี่คนก็ตาม ให้ได้รับกรรมสิทธิ์เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉมที่เหลืออยู่ในธนาคาร เมื่อนางชูโฉมตายแล้วนั้นนำมาแบ่งเฉลี่ยให้หลานของข้าพเจ้าเท่า ๆ กันทุกคนด้วย ตามที่ข้าพเจ้าได้มีบันทึกเงื่อนไขต่อท้ายบัญชีเงินฝากแนบติดไว้ ซึ่งได้มอบให้ผู้จัดการธนาคารที่รับฝากเงินนั้นเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานด้วยแล้ว" หลังจากที่ดินนางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว จำเลยได้นำหนังสือบอกสละมรดกของนายฉัตรชัยและนายชินฉันทไปแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทตามพินัยกรรมเป็นของจำเลย และได้ความตามถ้อยคำสำนวนในคดีด้วยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นพิพาทในชั้นขึ้นสองสถานว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือของจำเลย และคดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความหรือไม่ และศาลชั้นต้นได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีตามประเด็นพิพาทที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมจำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของ

ตน และจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสาม จำเลยไม่มีสิทธิยกอายุความ
มรดกขึ้นยันโจทก์ทั้งสามได้ จึงพิพากษาให้โจทก์ทั้งสามเป็นฝ่ายชนะคดี แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดี
เพียงประเด็นเดียวว่า โจทก์ทั้งสามมิได้ใช้สิทธิเรียกร้องตามข้อกำหนดในพินัยกรรมโดยปล่อยเวลา
ให้ล่วงพ้นไปนับแต่นางแฉล้มถึงแก่ความตายเกิน 10 ปี แล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 จำเลยเป็นทายาทของเจ้ามรดกย่อมยกอายุความ
ตามบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นต่อสู้ได้ จึงพิพากษากลับให้ยกฟ้อง คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตาม
ฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่า คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความแล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามข้อกำหนดใน
พินัยกรรมเขียนเอง ข้อ 1. มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อนางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้ว
บ้านและที่ดินพิพาทคือบ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 เลขที่ดิน 1543
ซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
เนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจ
ครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตายลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดิน
ดังกล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจากนายฉัตรชัยทุกคน โดยให้บุตรของนาย
ฉัตรชัยทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินดังกล่าวนี้เท่ากัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ข้อกำหนดใน
พินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย เพียงแต่ให้สิทธิ
อยู่อาศัยและเก็บกินตลอดชีวิตแก่จำเลยเท่านั้น โดยเหตุนี้เมื่อนางแฉล้มผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่
ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรม ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มีเพียงตามที่กำหนด
ไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทได้ตลอดชีวิต
เท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทจะต้องตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นบุตรของนาย
ฉัตรชัยเมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่นางแฉล้มผู้ทำพินัยกรรมระบุให้
พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้อง
ถือว่า นับแต่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลย
มีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทจนตลอดชีวิตของ
จำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรม
ซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้น
ต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1755 รับรองสิทธิของ
บุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิ
ของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์
ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ที่จำเลยอ้างว่าคดี
ของโจทก์ทั้งสามขาดอายุความฟังไม่ขึ้น เมื่อผลแห่งการวินิจฉัยในประเด็นเรื่องอายุความเป็นดังนี้
คดีจึงมีประเด็นพิพาทตามอุทธรณ์ของจำเลยประการต่อมาว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์
ทั้งสามหรือของจำเลยซึ่งศาลอุทธรณ์ยังมีได้วินิจฉัยมา แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปเสียทีเดียว
โดยไม่จำเป็นต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก่อน โดยประเด็นข้อนี้ เห็นว่า ไม่ว่าข้อเท็จจริง
จะเป็นดังที่จำเลยกล่าวอ้างในอุทธรณ์ว่า นายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทต่างเต็มใจและสมัครใจไม่ขอ
รับมรดกอันเป็นการสละมรดกและไม่คัดค้านการยื่นขอรับมรดกของจำเลยหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มี
สิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตนได้ เนื่องจากบ้านและที่ดินพิพาท
เป็นทรัพย์สินมรดกที่นางแฉล้มเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่

เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินพิพาทตกทอดได้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะ จำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินพิพาทจึงมิใช่ทรัพย์นอกพินัยกรรมอันจะตกทอด แก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 ได้ ที่ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกา ของโจทก์ทั้งสามฟังขึ้น พิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งสามศาลให้เป็นพับ ดูฉบับย่อฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7199/2552 นายวิชฌรักษ์ บุญส่ง กับพวกโจทก์นางชูโฉม บุญส่งหรือนราเดชจำเลย ป.พ.พ. ม. 1620, ม. 1673, ม. 1674 วรรคสอง, ม. 1755ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง มีข้อความระบุ ไว้ชัดเจนว่า เมื่อ ฉ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินนั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัย และสิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ ความตายลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจาก ข. ทุกคน โดยให้บุตรของ ข. ทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินนี้เท่ากัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดใน พินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินให้แก่จำเลยโดยเหตุนี้ เมื่อ ฉ. ผู้ทำ พินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรมซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มีเพียง ตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินได้ ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินจะต้องตกทอดได้แก่โจทก์ทั้งสามซึ่งเป็นบุตร ข. เมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่ ฉ. ผู้ทำพินัยกรรมระบุให้พินัยกรรม มีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้องถือว่านับแต่ ฉ. เจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรม เฉพาะส่วนของจำเลยมีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินจน ตลอดชีวิตของจำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินแทนโจทก์ทั้งสาม ผู้รับพินัยกรรมซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยก อายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะ ป.พ.พ. มาตรา 1755 รับรองสิทธิของบุคคลที่จะยก อายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิของทายาทหรือ โดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์มรดกแทนโจทก์ทั้งสามซึ่งเป็น ทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ จำเลยไม่มีสิทธิที่จะยื่นคำขอ รับมรดกบ้านและที่ดินมาเป็นของตนเนื่องจากบ้านและที่ดินเป็นทรัพย์มรดกที่เจ้ามรดกได้ทำ พินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดิน ตกทอดได้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะจำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินจึง มิใช่ทรัพย์นอกพินัยกรรมอันจะตกทอดแก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามป.พ.พ.มาตรา 1620โจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้บังคับจำเลยเพิกถอนการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็นเลขที่ 38 พร้อมที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ซอยมหาดไทย 1 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร จากที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ให้กลับสู่ สภาพเดิม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยให้การ ขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยไปจดทะเบียนเพิกถอนการโอนมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 29172 ตำบล วังทองหลาง (คลองจั่น) อำเภอบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พร้อมบ้านเลขที่ 38 (106/6) ซึ่งปลูกอยู่ บนที่ดินดังกล่าวกลับมาเป็นชื่อนางแฉล้ม หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา

ให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 7,500 บาท จำเลย อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับเป็นว่า ให้ยกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ โจทก์ทั้งสามฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...ข้อเท็จจริงรับกันฟังได้เป็นยุติในเบื้องต้นว่า นางแฉล้ม เจ้ามรดกมีบุตรสามคน คือ นายฉัตรชัย นายชื่นฉันทน์ และจำเลย ส่วนโจทก์ทั้งสามเป็นบุตรของนาย ฉัตรชัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2519 นางแฉล้มได้ทำพินัยกรรมแบบเขียนด้วยมือตนเองทั้งฉบับไว้ ตามหนังสือพินัยกรรมเขียนเองมีข้อความแสดงเจตนาเพื่อตายว่า เมื่อนางแฉล้มถึงแก่ความตาย แล้ว ให้บรรดาทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วหรือที่จะเกิดมีขึ้นอีกในภายหน้าตกทอดให้แก่บุคคลต่าง ๆ โดยมี สาระสำคัญอยู่ในพินัยกรรม ข้อ 1 และ ข้อ 2 ซึ่งมีข้อความดังนี้ "ข้อ 1. บ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินโฉนดหมายเลขที่ 29172 และเลขที่ดิน 1543 ในซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบล วังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เมื่อข้าพเจ้าตาย แล้ว ขอยกทั้งตัวบ้านและที่ดินดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ ให้สิทธิอยู่อาศัยและสิทธิเก็บกินแก่นางชูโฉม ให้มีอำนาจเข้าครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิตของนางชูโฉม แต่ถ้านางชูโฉม ได้ถึงแก่ ความตายลงเมื่อใดแล้วต้องให้บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่ลูกที่เกิดจาก นายฉัตรชัย ซึ่งเป็นบุตรชายของข้าพเจ้านั้น ถ้านายฉัตรชัย มีลูกก็คนก็ตามก็ให้ได้รับกรรมสิทธิ์ บ้านและที่ดินที่กล่าวนี้ร่วมกันทุก ๆ คน โดยมีส่วนกรรมสิทธิ์เท่ากันทุกคนด้วย ข้อ 2. เงินของ ข้าพเจ้าที่มีอยู่ในธนาคารทั้งสิ้น ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม ไว้ใช้สอยเพียง ตลอดเวลาที่นางชูโฉมยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ถ้านางชูโฉม ตายก่อนข้าพเจ้าเมื่อใด ต้องให้เงินที่ ข้าพเจ้าได้ให้ไว้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชูโฉม นั้น กลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้าทันที ถ้าหาก ข้าพเจ้าตายก่อนแล้วนางชูโฉม ตายลงภายหลังและถ้าเงินสินส่วนตัวที่ข้าพเจ้าให้ไว้ใช้นั้นยังใช้สอย ไม่หมด ยังมีเหลืออยู่เท่าใด ก็ต้องให้เงินสินส่วนตัวที่เหลืออยู่นั้นตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่หลานของ ข้าพเจ้าซึ่งเป็นลูกที่เกิดจากบุตรชายของข้าพเจ้าคือ ลูกของนายฉัตรชัยทุกคนกับลูกของนายชื่น ฉันทน์ทุกคน ซึ่งจะมีทั้งหมดกี่คนก็ตาม ให้ได้รับกรรมสิทธิ์เงินที่ข้าพเจ้าได้ให้ให้เป็นสินส่วนตัวแก่นางชู โฉมที่เหลืออยู่ในธนาคาร เมื่อนางชูโฉม ตายแล้วนั้นนำมาแบ่งเฉลี่ยให้หลานของข้าพเจ้าเท่า ๆ กัน ทุกคนด้วย ตามที่ข้าพเจ้าได้มีบันทึกเงื่อนไขต่อท้ายบัญชีเงินฝากแนบติดไว้ ซึ่งได้มอบให้ผู้จัดการ ธนาคารที่รับฝากเงินนั้นเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานด้วยแล้ว" หลังจากที่ดินนางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ ความตายแล้ว จำเลยได้นำหนังสือบอกสละมรดกของนายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทน์ไปแสดงต่อ เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทตาม พินัยกรรมเป็นของจำเลย และได้ความตามถ้อยคำสำนวนในคดีด้วยว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นกำหนด ประเด็นพิพาทในชั้นชี้สองสถานว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ทั้งสามหรือของจำเลย และ คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความหรือไม่ และศาลชั้นต้นได้พิจารณาและวินิจฉัยคดีตามประเด็น พินัยกรรมที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมจำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียน โอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน และจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทน โจทก์ทั้งสาม จำเลยไม่มีสิทธิยกอายุความมรดกขึ้นยันโจทก์ทั้งสามได้ จึงพิพากษาให้โจทก์ทั้งสาม เป็นฝ่ายชนะคดี แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีเพียงประเด็นเดียวว่า โจทก์ทั้งสามมิได้ใช้สิทธิเรียกร้อง ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมโดยปล่อยเวลาให้ล่วงพ้นไปนับแต่นางแฉล้มถึงแก่ความตายเกิน 10 ปี แล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1754 จำเลยเป็น ทายาทของเจ้ามรดกย่อมยกอายุความตามบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นต่อสู้ได้ จึงพิพากษากลับให้ ยกฟ้อง คดีจึงมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามว่า คดีโจทก์ทั้งสามขาดอายุความ

แล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมเขียนเอง ข้อ 1. มีข้อความระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อนาง แฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายแล้วบ้านและที่ดินพิพาทคือบ้านเลขที่ 106/6 ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดิน โฉนดเลขที่ 29172 เลขที่ดิน 1543 ซอยมหาดไทย 1 ถนนลาดพร้าว ตำบลวังทองหลาง (คลองจั่น) เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 100 ตารางวา นั้น เจ้ามรดกขอยกให้สิทธิอยู่อาศัยและ สิทธิเก็บกินแก่จำเลยมีอำนาจครอบครองและเก็บกินได้จนตลอดชีวิต แต่ถ้าจำเลยถึงแก่ความตาย ลงเมื่อใดแล้ว ให้บ้านและที่ดินดังกล่าวนี้ตกเป็นกรรมสิทธิ์โดยสมบูรณ์แก่บุตรที่เกิดจากนายฉัตรชัย ทุกคน โดยให้บุตรของนายฉัตรชัยทุกคนมีส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินดังกล่าวนี้เท่ากัน ซึ่งจะ เห็นได้ว่า ข้อกำหนดในพินัยกรรมดังกล่าว เจ้ามรดกมิได้ยกกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทให้แก่ จำเลย เพียงแต่ให้สิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินตลอดชีวิตแก่จำเลยเท่านั้น โดยเหตุนี้เมื่อนางแฉล้ม ผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย สิทธิของจำเลยในฐานะผู้รับพินัยกรรม ซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายก็มี เพียงตามที่กำหนดไว้ในพินัยกรรมว่าให้จำเลยมีเพียงสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดิน พิพาทได้ตลอดชีวิตเท่านั้น ส่วนกรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินพิพาทจะต้องตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสาม ซึ่งเป็นบุตรของนายฉัตรชัยเมื่อจำเลยถึงแก่ความตายแล้วตามเงื่อนไขบังคับก่อนที่นางแฉล้มผู้ทำ พินัยกรรมระบุให้พินัยกรรมมีผลบังคับให้เรียกร้องกันได้ภายหลัง ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1673 ประกอบมาตรา 1674 วรรคสอง กรณีจึงต้อง ถือว่า นับแต่นางแฉล้มเจ้ามรดกถึงแก่ความตายและข้อกำหนดในพินัยกรรมเฉพาะส่วนของจำเลย มีผลนั้นก็มีผลเพียงให้จำเลยมีสิทธิอยู่อาศัยและเก็บกินในบ้านและที่ดินพิพาทจนตลอดชีวิตของ จำเลยเท่านั้น จึงต้องถือว่าจำเลยครอบครองบ้านและที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสามผู้รับพินัยกรรม ซึ่งมีเงื่อนไขบังคับก่อนและเงื่อนไขนั้นยังไม่สำเร็จเท่านั้น จำเลยจึงไม่มีสิทธิที่จะยกอายุความขึ้น ต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1755 รับรองสิทธิของ บุคคลที่จะยกอายุความขึ้นต่อสู้ได้ก็แต่เฉพาะบุคคลซึ่งเป็นทายาทหรือบุคคลซึ่งชอบที่จะใช้สิทธิ ของทายาทหรือโดยผู้จัดการมรดกเท่านั้น จำเลยครอบครองบ้านและที่ดินทรัพย์สินมรดกแทนโจทก์ ทั้งสามซึ่งเป็นทายาท จำเลยย่อมไม่มีสิทธิยกอายุความขึ้นต่อสู้โจทก์ทั้งสามได้ ที่จำเลยอ้างว่าคดี ของโจทก์ทั้งสามขาดอายุความฟังไม่ขึ้น เมื่อผลแห่งการวินิจฉัยในประเด็นเรื่องอายุความเป็นดังนี้ คดีจึงมีประเด็นพิพาทตามอุทธรณ์ของจำเลยประการต่อมาว่า บ้านและที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ ทั้งสามหรือของจำเลยซึ่งศาลอุทธรณ์ยังมีได้วินิจฉัยมา แต่ศาลฎีกาเห็นสมควรวินิจฉัยไปเสียทีเดียว โดยไม่จำต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก่อน โดยประเด็นข้อนี้ เห็นว่า ไม่ว่าข้อเท็จจริง จะเป็นดังที่จำเลยกล่าวอ้างในอุทธรณ์ว่า นายฉัตรชัยและนายชื่นฉันทต่างเต็มใจและสมัครใจไม่ขอ รับมรดกอันเป็นการสละมรดกและไม่คัดค้านการยื่นขอรับมรดกของจำเลยหรือไม่ก็ตาม จำเลยก็ไม่มี สิทธิที่จะยื่นคำขอรับมรดกบ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตนได้ เนื่องจากบ้านและที่ดินพิพาท เป็นทรัพย์สินมรดกที่นางแฉล้มเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมระบุยกให้แก่โจทก์ทั้งสามแล้ว เพียงแต่ เงื่อนไขบังคับก่อนที่กำหนดให้บ้านและที่ดินพิพาทตกทอดให้แก่โจทก์ทั้งสามยังไม่สำเร็จเพราะ จำเลยยังไม่ถึงแก่ความตายเท่านั้น บ้านและที่ดินพิพาทจึงมิใช่ทรัพย์สินนอกพินัยกรรมอันจะตกทอด แก่จำเลยในฐานะทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1620 ได้ ที่ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีสิทธิจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินพิพาทมาเป็นของตน นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผล คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกา ของโจทก์ทั้งสามฟังขึ้น พิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ค่าฤชาธรรมเนียม ทั้งสามศาลให้เป็นพับ

ธานิศ เกศวพิทักษ์ · บุญส่ง โพธิ์พุทธชัย · สิงห์พล ละอองมณี

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: thai-legal-corpus (CC-BY-4.0) ← deka.supremecourt.or.th ·
<https://www.thaideka.online/deka/7199/2552>